

FRØAVLER JENS HVIDBERG

Det blev meddelt i Radioen Fredag Aften den 3. November, at Frøavler *Jens Hvidberg* var død paa sin Gaard ved Struer. Hermed er en af Landets bedste Mænd gaet bort, en Mand som Samfundet i sin Helhed og Landbruget i Særdeleshed er stor Tak skyldig. Jens Hvidberg var en af de Mænd, der gjorde Danmark større derigennem, at han fik to Straa til at vokse, hvor der før kun voksede et. Det kendtes saavel indenfor den snævre Grænse: Gimsing Sogn ved Struer, hvor hans Manddomsgerning faldt, som ud over Landet, hvor Frugterne af hans Arbejde kom til at virke.

Jens Hvidberg fødtes den 13. Maj 1868 i Sdr. Lem i Salling i et Landhaandværkerhjem. Der var en stor Børneflokk, og Flid og Nøjsomhed maatte være Ledetraaden i den daglige Gerning, om det hele skulde gaa rundt.

J.H. fik sin Oplæring ved Landbruget og Gartneriet, blandt andet var han hos flere af de Gartnere, som dengang drev lidt Handel med Markfrø ved Siden af Gartneriet. Vel nok derigennem blev hans Interesse for Avl og Handel med Frø vakt. Det var jo en almindelig Opfattelse dengang, at vi ikke havde Betingelser her i Landet for Avlen, og saa at sige alt blev importeret. Da J. H. i 1893 blev Gartner hos Godsejer, senere Landstingsmand *P. Olutsen*, Qvistrup ved Struer, fik han dog ham overtalt til, at de i Kompagni skulde prøve, om det kunde lykkes at avle Frø. Resultatet blev saa gunstigt paa den ene Td. Land, der blev ofret for Forsøget, at J. H. kunde faa Raad til en Vinters Ophold

Frøavler *Jens Hvidberg*.

paa Askov Højskole i Vinteren 1894. I Sommeren 1894 blev den ene Td. Land forøget til 3, og i 1895 til 8, for endelig i 1896 at blive til 18.

Men allerede i 1895 havde Hvidberg med Støtte fra 3 Gaardmænd erhvervet en lille Ejendom paa 17 Td. Ld. i Ejsing ved Vinderup til Grundlag for Avlen. Forholdene var imidlertid ikke gode og Udenomsbekvemmelighederne meget primitive. Det blev derfor et vældigt Skridt fremad, da han tre Aar senere, i 1898, uden Kaution og uden Udbetaling kunde købe den 138 Td. Ld. store Gaard „Pajbjerg“ i Borbjerg Sogn ved Holstebro; her var store Bygninger og tilstrækkelig Jord at arbejde med.

Det viste sig imidlertid, at Nattefrosten til Tider kunde være ødelæggende herinde i Midten af Jylland, og Jorden var heller ikke saa ensartet, som ønskelig. I Tiden omkring Aarhundredskiftet var det nemlig ikke alene Frøavlens, der stod paa Programmet, men et begyndende Forædlingsarbejde paa Grundlag af Dyrkningsforsøg var ved at begynde, foranlediget ved Forsøgsleder *Helwegs* Arbejde paa at faa oprettet Avlscentre for Rodfrugtstammer. I dette Arbejde blev Hvidberg inddraget fra første Begyndelse, men hertil var Pajbjergs Jorder ikke velegnede, og i 1906 blev Gaarden solgt og en anden købt i Gimsing ved Struer. Her paa „Hunsballe“ blev saa det grundlæggende Arbejde med Pajbjerg Rodfrugtstammerne udført. I 1908 blev der her opført Pakhus med Renseri og Tørreri, det sidste havde Hvidberg under Rejser i Tyskland erfaret var nødvendigt for under alle Forhold at faa gode spiredygtige Kvaliteter af Roefrø.

Frøavlsvirksomheden bredte sig imidlertid ud over de nærmeste Omraader. I 1899 var Hvidberg saaledes blevet Medinteressent i Forpagtningen af Nyborg Avlsgaard, og i 1908 blev der, efter Tilskyndelse af Frøavlere paa Skelskøreghen, erhvervet en Gaard ved Skelskør, hvor der indrettedes Frørenseri til Behandling af Kontraktavlen fra denne gode Frøavlsegn.

Saa kom Krigsaarenes hektiske Periode med Udvidelser af alle bestaaende Virksomheder og Grundlæggelser af en hel Del nye. Avlscentret „Pajbjerg“, som Virksomheden dengang

hed, gik heller ikke upaavirket ud heraf. Pakhuset ved Hunsballe blev snart for lille, og den 1. August 1918 blev et stort nyt og moderne indrettet Pakhus indviet i Holstebro. Gaarden „Særkjær“ lige uden for Byen blev købt som Forsøgsgaard og til Bolig for Avlslederen. Ligeledes blev Afdelingen i Skel-skør for lille til Betjening af det store Antal Avlere, der meldte sig under Højkonjunkturerne. Der stiftedes da i 1918 et særskilt Aktieselskab: Frøavlscentret „Pajbjerg“ med Hjemsted i Slagelse, hvor et Pakhus blev købt til Frørenseri. Et temmeligt stort Pakhus var i Forvejen bygget i Eskildstrup paa Falster, og den 400 Td. Ld. store Gaard: „Idagaard“ ved Slagelse blev erhvervet med det Formaal for Øje at indrette den som Hovedcentret for Forædlingsarbejdet.

Med Fredsslutningen i 1918 indtraadte imidlertid helt ændrede Forhold for Frøavlens. Rammerne for „Pajbjerg“-Virksomhederne var vel ogsaa blevet større, end Afsætningsmulighederne for det avlede Frø betingede. I 1920 blev da den sjællandske Afdeling samt Navnet „Pajbjerg“ solgt til Danske Landboforeningers Frøforsyning i Roskilde, og Holstebroafdelingen tog Navneforandring til „Frøavlscentret Hunsballe“.

Hvad der her er opregnet som Hovedpunkterne i Hvidbergs Virksomhed, gengiver kun de nøgne Fakta for det, der udadtil har gjort hans Navn mest kendt, men det vilde være en ensidig Bedømmelse af hans Betydning, hvis kun dette blev nævnt. Men denne anden Side af hans Virke unddrog sig Offentlighedens Kundskab alt for ofte til, at den kan klarlægges helt. Hvidberg var en beskedne Mand, der ikke tragtede efter offentlig Anerkendelse, og derfor ikke stillede sine Gerninger frem til Beskuelse. Først maa der imidlertid peges paa den store Betydning, han har haft for Landbrugets Fremgang paa hans nærmeste Hjemegn alene gennem det Eksempel, han viste. Dernæst maa nævnes som endnu mere betydningsfuldt for det danske Landbrug som Helhed, den Betydning hans Planteforædlingsvirksomhed har haft. Først det Arbejde, han selv udførte paa sin Gaard „Hunsballe“, og senere fortsatte gennem de to Virksomheder, han har grundlagt: Pajbjergfonden i 1920 og senere Virksomheden ved Antvorskov ved Slagelse. Dernæst maa nævnes den Støtte, han i mange Tilfælde har ydet til land-